

คุณธรรม จริยธรรม หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

Moral and Ethics: Principal Practice of State Officials

กลุ่ม 2

นางชโลบล อังสโวกัย
นางเบญจวรรณ นาวาร์ตน์
นายประวิตร บุตรศรี
นางสาวเยาวมาลย์ จ้อยจุฬี
นางอัจฉราพร พิบูลย์สมบัติ

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับกลาง รุ่นที่ 1
ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เอกสารวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
Moral and Ethics: Principal Practice of State Officials

ผู้จัดทำ

กลุ่ม 2

1. นางชโลบล อังสโหวทัย
2. นางเบญจวรรณ นาวารัตน์
3. นายประวิตร บุตรศรี
4. นางสาวเยาวมาลย์ จ้อยจุฑา
5. นางอัจฉราพร พิบูลย์สมบัติ

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ปริญญา มากกลิ่น)

.....กรรมการร่วม
(ดร.ไพศาล หงษ์พานิชย์กิจ)

.....กรรมการร่วม
(ดร.ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี)

.....กรรมการร่วม
(ดร.บัณฑิต จันทโรจนกิจ)

คุณธรรม จริยธรรม หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นางชโลบล อังสวาท

นางเบญจวรรณ นาวารัตน์

นายประวิตร บุตรศรี

นางสาวเยาวมาลย์ จ้อยจุฑา

นางอัจฉราพร พิบูลย์สมบัติ

ดร.ปริญญา มากลิ่น อาจารย์ที่ปรึกษา

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังมีปัญหาคอร์รัปชันจนกลายเป็นวิกฤตในสังคม จึงจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะภาครัฐ ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐ และให้บริการแก่ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีเครื่องมือในการ สร้างจิตสำนึกที่จะนำไปสู่คุณธรรม จริยธรรม โดยมีหัวใจสำคัญสี่ประการคือ หนึ่งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็ก สองหรือยึดป้ปะมาตรการที่ช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม สามหลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สี่แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม ไว้ในฐานะที่เป็นเรื่องสำคัญ พร้อมทั้งได้มีบทกำหนดโทษว่าหากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนนำหลักคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ มาประพฤติปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และจริงจังแล้ว จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ และลดปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

Moral and Ethics: Principal Practice of State Officials

Mrs. Chalobol Angsawothai

Mrs. Benjawan Navarat

Mr. Pravitr Buisri

Miss Yaovamal Joyjuree

Mrs. Atcharabhorn Pibulsombuti

Dr. Parinya Maglin Advisor

Abstract

Thailand is currently facing corruption problems that have chronically developed into a social crisis. It is therefore crucial for us to embed moral and ethical conscience in people especially those who are working in public sectors that play significant roles in implementing government policies and rendering public services. State officials should be equipped with the following four main mechanisms in an effort to achieve an ethical society: (1) to establish moral and ethical concept among children; (2) to publicize Buddhist principles on morality in order to strengthen building moral and ethical code; (3) to apply Buddhist principles in the operation of state officials' work; and (4) to uphold concept, policy, and legislation that promote moral and ethic practice.

The Constitution of the Kingdom of Thailand has stipulated the concept of moral and ethical as prime concerns. Penalty of any violation and failure to perform in accordance with moral standards is specified and deemed disciplinary actions. If every state official adheres to moral and ethical principles in every administrative practice, this shall bring great benefit to the nation and eventually lessen the corruption problems.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิชาการฉบับนี้คงไม่อาจเสร็จได้ด้วยดี หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ และร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายด้วยกัน บุคคลแรกที่ต้องกล่าวถึงเพราะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เอกสารวิชาการนี้เสร็จลงได้ก็คือ ดร.ปริญญา มากลั่น อาจารย์ที่ปรึกษาเอกสารวิชาการที่ให้ความเอาใจใส่ แนะนำ และช่วยเหลือเสมอมา ซึ่งต้องขอขอบคุณ เป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ ต้องขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ให้ โอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรนักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระดับกลาง รุ่นที่ 1 ในครั้งนี้

นางชโลบล อังสโวทัย
นางเบญจวรรณ นาวารัตน์
นายประวิตร บุตรศรี
นางสาวเยาวมาลย์ จ้อยจุฑี
นางอัจฉราพร พิบูลย์สมบัติ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทนำ	1
วิกฤติการณ์ทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย	3
หัวใจคุณธรรม จริยธรรม	5
หัวใจที่ 1 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก	5
หัวใจที่ 2 หิริโอตตัปปะมาตรการที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	6
หัวใจที่ 3 หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	7
หัวใจที่ 4 แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	10
ประมวณจริยธรรมของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	12
บทกำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืนจริยธรรม	14
สรุป	14
บรรณานุกรม	15

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ดรรชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2551	2

คุณธรรม จริยธรรม หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

“...การปฏิบัติราชการให้สำเร็จผลที่พึงประสงค์นั้น นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถในทางวิชาการแล้ว แต่ละบุคคลยังจะต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่น มั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จทั้งต้องมีกุศโลบาย หรือวิธีการอันแยบคายในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมกันด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนทั้งแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

พระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน¹
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในสังคมไทยเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปอยู่ ารหลากหลาย จนยากต่อการแก้ไข สภาพปัญหาเกิดขึ้น มาจากปัจจัยหลายประการ โดยปัจจัยที่สำคัญเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งหมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น ผู้ที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ บุคคล หรือคณะบุคคล ที่ใช้อำนาจทางปกครองของรัฐ

ปัจจุบันประชาชนคนไทยมีมุมมองในเรื่องค่านิยมที่ผิด ยกย่องคนร่ำรวย มีอิทธิพล มีตำแหน่งหน้าที่ การงานสูง ให้การเคารพนับถือ และมองว่าเป็นคนดีเสมอ แต่แต่ละคนมีความคิดว่าจะได้พึ่งพาอาศัยอุปถัมภ์ค้ำจุนกัน โดยไม่คิดถึงความถูกต้องในสังคม ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการอุปถัมภ์ มาเป็นสภาพการตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นการทุจริตคอร์รัปชันในหลายรูปแบบ ผังรากลึกต่อการแก้ไข ปัญหาส่วนใหญ่เกิดมาจากการใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือพวกพ้องในทางปกครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นับวันจะมีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในสังคมไทย เช่น การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียกรับเงินจากผู้ประกอบการค้าต่าง ๆ การจัดซื้อนมโรงเรียน การจัดซื้อยาของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข การยกยอกททรัพย์สินทางราชการ จนดูเหมือนว่าสังคมไทยในปัจจุบันเห็นว่าการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นเรื่องปกติไปแล้ว ดังที่สำนักเอแบคโพลล์ ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนใน 17 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 1,228 ครัวเรือน เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 84.5 มองว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการทำธุรกิจ แต่ที่น่าวิตกเป็นอยู่ ารยิ่งคือ ประชาชนร้อยละ 51.2 มีความเห็นว่า ยอมรับได้ที่รัฐบาลจะทุจริตคอร์รัปชัน ถ้าทุจริตคอร์รัปชันแล้ว ทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองและประชาชนกินดีอยู่ดี เพราะไม่ว่ารัฐบาลไหนก็ล้วนแต่มีการทุจริตคอร์รัปชันทั้งนั้น²

¹ วันข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พุทธศักราช 2538

² หนังสือพิมพ์แนวหน้า ปีที่ 30 ฉบับที่ 10316 วันอังคารที่ 30 มิถุนายน 2552

นอกจากนี้ องค์การเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (Transparency Thailand) เปิดเผยแพร่ผลสำรวจการจัดอันดับคอร์รัปชันที่วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยได้ 3.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อยู่อันดับที่ 80 จากทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก และอยู่อันดับที่ 13 จาก 32 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก ผลที่ออกมาแสดงว่าภาพลักษณ์ของประเทศไทยในระดับโลก มีสถานะการคอร์รัปชันที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สภาพสังคมไทยยังน่าเป็นห่วงอย่างมาก ในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน

ตาราง 1 ดรรชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2551

ปี พ.ศ.	คะแนน	จำนวนแหล่งข้อมูล	อันดับ	จำนวนประเทศ
2538	2.79	7	34	41
2539	3.33	10	37	54
2540	3.06	6	39	52
2541	3.00	11	61	85
2542	3.20	12	68	98
2543	3.20	11	60	90
2544	3.20	12	61	91
2545	3.20	11	64	102
2546	3.30	13	70	133
2547	3.60	14	64	146
2548	3.80	13	59	159
2549	3.60	9	63	163
2550	3.30	9	84	179
2551	3.50	9	80	180

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้อง สร้างจิตสำนึก ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐ ขึ้นมา เพื่อเป็น การปลูกฝัง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประพฤติปฏิบัติ ตนในสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม และมีจิตสำนึกที่ดี แต่การที่จะสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้อยู่ในจิตใจได้นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องตระหนักถึงคุณธรรม ความดีงาม และต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

บทความที่จัดทำขึ้นเพื่อกล่าวถึงเครื่องมือที่มีส่วนในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีหัวใจหลักสำคัญสี่ประการคือ หนึ่ง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็ก สอง หิริโอตตัปปะ มาตรการที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สาม หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สี่ แนวคิด แนวนโยบายและกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาประพฤติปฏิบัติ ได้จริง และอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วิกฤตการณ์ทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

ปัจจุบันทุกท่านคงจะเห็นแล้วว่า ประเทศไทยของเรากำลัง มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องมาจากการขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเวลานี้จะเห็นได้อย่างชัดเจน ดูได้จากผลสำรวจโพลที่พบว่า คนไทยพันธุ์ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนไทย หรือแม้แต่ปัญญาชนระดับเรียนมหาวิทยาลัย ที่ไม่รังเกียจ การทุจริตคอร์รัปชัน หากเจ้าหน้าที่ของรัฐมี การทุจริตคอร์รัปชัน แต่ทำงานเก่ง ก็ยอมรับได้ หรือแม้แต่อาจารย์ ทุกระดับ ไม่ว่าจะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่แล้วยังขึ้น ชอบกับคณะรัฐมนตรี ในอดีตที่ปรับเงินเดือนให้กับข้าราชการบ่อย ๆ โดยไม่สนใจว่าคณะรัฐมนตรีชุดนั้นจะทุจริตคอร์รัปชันต่อประเทศ มากน้อยเพียงใด ถูกผิดไม่สนใจขอให้ตัวเองได้ประโยชน์

การทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนใหญ่ล้วนแต่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นตัวละครสำคัญ ตัวอย่างเช่น กรณีการทุจริตคอร์รัปชันโครงการเช่าจัดหาและดำเนินการระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศแรงงาน มูลค่า 2,800 ล้านบาท ของสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน สมัยนายสมศักดิ์ เทพสุทิน เป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน การที่นายไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงาน ประกันสังคม ซึ่งมีหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล การปฏิบัติราชการ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงาน ประกันสังคม ได้ดำเนินโครงการจัดหาและดำเนินการระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศแรงงาน อย่างรีบเร่ง โดยไม่ฟังคำทักท้วง ข้อคิดเห็น คำสั่งการของผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมี เจตนาปกปิดข้อมูลสำคัญ และกระทำการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติให้ เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผน ของทางราชการ กรณีนำเงินกองทุนประกันสังคมมาใช้จ่ายในการดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งไม่สามารถ ดำเนินการได้ เนื่องจากขัดต่อระเบียบวิธีการงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีความเห็น ว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นผลให้มีการชะลอโครงการและมีการฟ้อง ร้องเรียกค่าเสียหาย ต่อศาลปกครองกลาง ทำให้ สำนักงานประกันสังคม สูญเสียโอกาสในการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศ แรงงาน และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ซึ่งกรณีดังกล่าวคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติเป็นเอกฉันท์

ซึ่งมูลค่าความผิดนาย ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ อดีตเลขาธิการ สำนักงานประกันสังคม ในความผิดทางอาญา ข้อหาปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157³ และมีความผิดทางวินัยร้ายแรง

หากจะมองถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างร้ายแรงในประเทศไทยแล้ว เห็นว่าเกิดจากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น **สาเหตุทางด้านบุคคล** ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมส่วนตัวของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีความโลภ เห็นแก่ได้ ไม่รู้จักพอ รวมถึงเป็นความเคยชินที่ได้รับ “ค่าน้ำร้อนน้ำชา” จากผู้ที่มาติดต่อราชการ การขาดอุดมการณ์ ขาดจิตสำนึก เห็นแก่ประโยชน์ของพวกเขาพอง **สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ** คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีรายได้น้อย ไม่พอใช้จ่าย และจำเป็นต้องรักษาสถานภาพทางสังคมของตนไว้ จึงทำให้ต้องหาทางทุจริตคอร์รัปชัน **สาเหตุทางด้านสังคม** คือ ค่านิยมที่ยกย่องคนร่ำรวย และมีแรงจูงใจจากวัตถุนิยม ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องแสวงหาผลประโยชน์ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง รวมทั้งการสร้างระบบอุปถัมภ์ **สาเหตุทางด้านวัฒนธรรม** คือ มีการแนะนำสั่ง สอนอย่างไม่เป็นทางการให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยอนุญาติให้ผู้ที่ไม่มีเงินเดือนน้อย ใช้อำนาจและเวลาไปหาผลประโยชน์หรือรายได้เพิ่มเติมได้ รวมถึง มีการจ่ายเงินเพื่อแลกเปลี่ยนกับความสะดวก รวดเร็ว หรือบริการที่ดี เมื่อมาติดต่อกับทางราชการ **สาเหตุทางด้านการเมือง** เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับนักการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเด็นในการใช้จ่ายเงินและการตัดสินใจพิจารณาโครงการต่าง ๆ ของรัฐร่วมกัน ส่งผลให้มีการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างคนสองกลุ่มอย่างลงตัว รวมทั้งมีฐานอำนาจที่ไม่มีบุคคลใดกล้าเข้าไปเกี่ยวข้อง

สาเหตุด้านระบบราชการ คือ ระบบการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูงมีอำนาจในการอนุมัติหรือการตัดสินใจให้คุณให้โทษ สามารถใช้ดุลยพินิจได้มาก ถือว่าเป็นการผูกขาดอำนาจ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำดี อาจถูกกลั่นแกล้ง ทั้งทางหน้าที่การงาน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งระบบราชการยัง ขาดวัฒนธรรมของการส่งเสริมคนดี มีความสามารถ ให้ปกครองคนไม่ดี ในหลาย ๆ หน่วยงาน คนไม่ดีและไม่มีความสามารถแต่ให้ประโยชน์แก่เจ้านายได้ กลับมีความเจริญก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดในหลาย ๆ คดี ไม่ได้รับการลงโทษ โดยเฉพาะคดีใหญ่ ๆ ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิด มีภูมิคุ้มกันทางสังคมมากขึ้น ขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีอาจกลายเป็นน้ำน้อยที่ต้องแพ้ไฟ สักวันหนึ่งอาจไหลเข้าสู่วงจรอุบาทว์ไปในที่สุด หรืออยู่รอดไปวัน ๆ

สาเหตุในเรื่องกฎหมายและระเบียบ คือ กฎหมายหลายฉบับยังมีช่องโหว่ บางฉบับไม่ชัดเจน ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันแทรกตัวอยู่ได้ โดยอาศัยช่องว่างของ กฎหมายเหล่านั้น สร้างประโยชน์แก่ตนเอง และพวกพ้อง **สาเหตุประการสุดท้าย คือเรื่องการตรวจสอบ** ที่ประเทศไทยของเรามีองค์กรในการตรวจสอบมากมาย แต่เนื่องจากยังไม่มีการตรวจสอบอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้

การคอร์รัปชันปัจจุบัน นี้ได้กลายเป็นมะเร็งร้ายของระบบสังคมไทย จะเห็นได้จากบัญชีและสาเหตุหลายประการข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม เริ่มจากการสร้างจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม ที่ตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยนำหลักธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเข้ามาเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึก ที่จะนำไปสู่การมี

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

คุณธรรม จริยธรรม เพื่อ ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์

หัวใจคุณธรรม จริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า “คุณธรรม” คือ สภาพคุณงามความดี และ “จริยธรรม” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

คำกล่าวของ ดร. อรัญ ธรรมโน เมื่อ ธันวาคม 2551 เรื่องสรุปย่อธรรมมาภิบาล จริยธรรม คุณธรรม สำหรับข้าราชการไทย ได้กล่าวถึง “คุณธรรม” ว่าเป็น ธรรมที่เป็น คุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีข้าราชการ มีหน้าที่สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน มีวิสัยทัศน์ มีพันธกิจที่กำหนดไว้ชัดเจน การที่ข้าราชการบริหารอย่างมีคุณธรรม ประโยชน์สุขของประชาชนก็จะสมบูรณ์ ทุกข์ของประชาชนก็จะไม่หนักนัก ข้าราชการก็สามารถบรรลุถึงวิสัยทัศน์ และปฏิบัติตามพันธกิจขององค์กรได้สมบูรณ์ และกล่าวถึง “จริยธรรม” ว่า ธรรมที่ดี ที่งามที่จะทำให้ผู้ถือปฏิบัติมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความสง่างาม คล้ายๆ สมบัติผู้ดี รวมทั้งกายทั้งใจตาม ความหมายโบราณ คนสามารถสรรเสริญได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ใช่เยินยอต่อหน้า นินทาลับหลัง

นิยามของพระเดชพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ ราชวิทยาลัย ขณะดำรงสมณศักดิ์ พระเมธีธรรมาภรณ์ (พ.ศ.2537) ว่า “คุณธรรมเป็นเรื่องของศีลธรรม ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติดี ทำให้เกิดการรักษาศีล กระจายออกเป็นจริยธรรมและจรรยาบรรณ จริยธรรมจึงเป็น การดำเนินการให้สอดคล้องกับ ศีลธรรม จริยธรรมจึงเป็นหลักแห่งความประพฤติที่ดีงาม เพื่อประโยชน์ตนและสังคม” สรุปได้ว่า “คุณธรรม เป็นหลักความดีภายใน และจริยธรรมคือการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม”

ไม่ว่าเราจะให้ความหมายของคุณธรรม จริยธรรมไว้มากมายเพียงใดก็ตาม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่สามารถปฏิบัติ ตามความหมายของคำว่าคุณธรรม จริยธรรม ได้แล้ว ก็ไม่มีผลที่จะทำให้ ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันใน ประเทศไทยลดน้อยลงได้ เครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกที่จะนำไปสู่การมีคุณธรรม จริยธรรม มีหัวใจอยู่ 4 ประการ คือ

หัวใจที่ 1 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก

หัวใจที่ 2 หิริโอตฺตปมะตรรการที่ช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม

หัวใจที่ 3 หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หัวใจที่ 4 แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

หัวใจที่ 1 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก

คุณธรรมอย่าง หนึ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก คือ ความซื่อสัตย์ และการมีวินัย จุดแรกที่เริ่มต้นคือ ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก อบรมสั่งสอนให้เด็กมีระเบียบวินัย รู้จักบทบาท หน้าที่ของตน ต้องปลูกฝังให้ลึกเข้าไปในจิตใจ เมื่อเด็ก เติบโตขึ้นในอนาคต จะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีค่านิยม และทัศนคติที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ ต่อตนเอง ผู้อื่น และประเทศชาติ โรงเรียนและสถานศึกษา เป็นสถาบัน ที่ทำหน้าที่ในการศึกษาอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง การสร้างระเบียบวินัย การประพฤติปฏิบัติ ที่ถูกต้อง และหัวใจสำคัญของการศึกษา คือทำให้คนเป็นคนดี เป็นคนที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นทั้งต่อสังคมที่ตน

อยู่อาศัย และต่อประเทศชาติ การปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตก็เหมือนกัน ต้องทำให้เด็ก เกิดศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ดี และปฏิบัติจนเป็นนิสัย สถาบันสังคมต่าง ๆ ต้องเข้ามา มีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนการสร้างลักษณะ นิสัยความซื่อสัตย์สุจริต วัดและองค์กรทางศาสนาต่าง ๆ จะมีส่วนเข้ามา กล่อมเกลาคิดใจเด็กให้รู้จักผิดชอบ ชั่วดีและเกิดความศรัทธา ในการทำดี เมื่อเด็กทำความดี ควรมีรางวัลให้ ถือว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่ง เพื่อให้เห็นว่าการทำความดีนั้นเป็นสิ่งที่น่ายกย่องและภาคภูมิใจ

นอกจากการสร้างค่านิยมและแรงจูงใจในการทำความดีแล้ว ต้องสร้างช่องทางให้เด็กได้ทำความดี ด้วย อาทิเช่น สนับสนุนให้เด็ก เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการทำความดี ไม่ควรมุ่งเน้นให้ เด็ก เรียนหนังสือเพียง อย่างเดียว แต่ควรสนับสนุนให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือชมรมต่าง ๆ ในการช่วยเหลือสังคม อีกทั้งบุคคลที่เป็นพ่อแม่ สามารถส่งเสริมให้เด็กทำความดีภายในบ้าน โดยสร้างบรรยากาศการทำความดีภายในบ้าน ด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ส่งเสริมการทำความดีต่าง ๆ

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็ก นอกจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันสังคม วัดและองค์กร ทางศาสนาแล้ว หน่วยงานภาครัฐ และ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็มีช่วยในการปลูกฝังได้เช่นกัน โดยผ่านสื่อ ประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมของหน่วยงาน ที่เสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เช่น การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม การจัดประกวดต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นการกระตุ้นและให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงภัยร้ายแรงที่เกิดขึ้นจากการทุจริต หากเด็กและเยาวชน ได้รับการปลูกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีแล้ว เด็กและเยาวชน เหล่านั้นก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และมี คุณภาพ ในอนาคตข้างหน้าได้เช่นกัน

หัวใจที่ 2 หิริโอตปปะมาตรการที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

หิริโอตปปะ หมายถึง ความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป เป็นธรรมะ สำคัญ ที่นักปกครอง ใช้ ควบคุมจิตใจมนุษย์ให้อยู่ในความดี ใช้ในการดำเนินชีวิต และอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การดำเนินงาน และ การปฏิบัติ หน้าที่ บุคคลที่ไม่ละอายแก่ใจต่อการกระทำผิด ไม่เกรงกลัวต่อผล ของการกระทำผิดแล้วนั้น บุคคลนั้น สามารถทำสิ่งเลวร้ายได้ทุกชนิด สามารถสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้แก่ตนเอง และผู้คน ในสังคมได้ไม่หยุดหย่อน จะเห็นได้จากการทุจริตคอร์รัปชัน ของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่มีข่าวออกมาให้เห็น ตลอด การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้ตระหนักถึงหิริโอตปปะได้นั้น ต้องมีบทกำหนดโทษ ตามกฎหมายที่มีการบังคับใช้อย่าง เด็ดขาด เข้ามาเป็นตัวช่วยให้เกิดความตระหนักมากยิ่งขึ้น จึงจะทำให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความเกรงกลัวที่สมเหตุผลได้เป็นอย่างดี และจะทำให้การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ได้น้อยลง หรือไม่เกิดขึ้นเลย

เจ้าหน้าที่ของรัฐควรได้มีการปลูกฝังหิริโอตปปะ โดยเริ่มต้นจากง่าย ๆ คือฝึกตัวเองให้เคารพกฎหมาย และระเบียบของหน่วยงาน ข้อนี้อาจไม่ยาก เพราะการละเมิดกฎหมายและระเบียบนั้น มีบทลงโทษอยู่แล้ว ฝึกหัดตัวเองให้กลัวการถูกลงโทษก่อน ถ้าหากจะพยายามหาอุบายหลีกเลี่ยงกฎหมายและระเบียบ จงระลึก อยู่เสมอว่าท่านอาจจะพลาดพลั้ง หรือถ้าท่านคิด ว่าท่านฉลาดเอาตัวรอดได้ จงนึกว่าอาจมีคนฉลาดกว่า และจับได้ ถ้าท่านกำลังจะทำผิดเพราะคิดว่าไม่มีใครรู้เห็น จงจำไว้ว่าความลับไม่มีในโลกนี้

เมื่อฝึกตนให้เป็นคนเคารพและ เกรงกลัวกฎหมายแล้ว ขั้นต่อไปก็ฝึกให้เคารพตนเอง ฝึกหัดปกครองตนเอง การปกครองตนเอง คือ การยับยั้งใจตนเองมิให้กระทำผิด จงคิดว่าเราเป็นมนุษย์ซึ่งแปลว่าผู้มีใจสูง มนุษย์เท่านั้นที่อาจฝึกให้รู้จักละอายต่อความชั่วได้ เราเกิดมาเป็นคนแล้วควรทำตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้ตนเป็นผู้มีศักดิ์ศรี หากใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างนี้แล้ว เมื่อเคยชินกับการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ หลักธรรมข้อนี้ก็เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำตามได้

หัวใจที่ 3 หลักธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่พึงควรมี และใส่ไว้ในใจ สำหรับการ ปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการ ไม่เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี ควรมีหลักธรรม 4 หลักธรรม ดังนี้

1. พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วยคุณธรรม 4 ประการ
2. หลักฆราวาสธรรม 4
3. หลักพรหมวิหาร 4
4. หลักธรรมมาภิบาล

หลักธรรมทั้ง 4 ข้างต้น เป็นหลักธรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ตั้งแต่ครอบครัว การทำงาน และสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นจิตสำนึกในตัวเอง

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าด้วยคุณธรรม 4 ประการ (พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549 ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลที่เสด็จออกสีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่น และกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริตในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิด เห็นของตนให้ถูกต้อง เทียบตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผล

หลักฆราวาสธรรม 4

หลักฆราวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับทางด้านการบริหาร มี 4 ข้อ ดังนี้

1. **สัจจะ** หมายถึง ความซื่อสัตย์ต่อกัน หรือความตั้งใจจริงต่อกัน อันความซื่อสัตย์นี้มีใช้แต่เฉพาะ ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นที่มีความเกี่ยวข้องด้วย แต่ยังคงต้องมีสัจจะหรือมีความ ซื่อสัตย์ต่อความเป็นมนุษย์ของตนเองด้วย

2. **ทมะ** หมายถึง การรู้จักข่มจิตใจตนเอง การข่มจิตใจตัวเองนี้ เป็นเรื่องยากสำหรับคนที่มีความจิตใจไม่เข้มแข็งหรือคนที่มีอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย เช่น การเคยชินกับการทุจริตคอร์รัปชัน เมื่อเกิดความรู้สึกอยากได้ อยากมี ควรข่มจิตใจ ถอนตัวออกจาก อกุศลจิตหรือจิตอันเป็นฝ่ายไม่ดีนั้น หากไม่สามารถข่มใจให้ชนะ กระแสของกิเลสตัณหาอุปาทานแล้ว อาจจะทำอะไรไม่สำเร็จอย่างที่ตั้งใจเอาไว้ก็ได้ ดังนั้น คนดีจึงต้องมีทมะหรือการข่มใจให้อยู่ในฝ่ายธรรมะอันเป็นฝ่ายกุศล อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

3. **ขันติ** หมายถึง ความอดทน คนที่รู้จักความอดทนอดกลั้นต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ย่อมเป็นผู้ชนะ ย่อมเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในที่สุด คนที่มีขันตินั้น จะเป็นคนไม่ผลัดวันประกันพรุ่งในการทำงาน จะทำงานโดยอดทนต่อการพูดส่อเสียดเยาะเย้ยถากถางจากผู้ประสวงศรัย จะอดทนต่อความยากลำบากความเหน็ดเหนื่อยกายและใจ จะอดทนและคอยเก็บเล็กผสมน้อย ต่อไปมันก็จะพอกพูนเพิ่มใหญ่ไปเอง ความอดทนที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือ ความอดทนต่อการยั่วยวนของกิเลสตัณหาอุปาทานที่มากกระทบจิตในทุกรูปแบบ จิตใจจะต้องไม่หวั่นไหวหลงไหลไปกับความทะยานอยาก โดยเฉพาะที่มาในทางทุจริตและทางกามคุณอันมีอุปสรรคกลิ่นเสียงสัมผัสทั้งหลายทั้งปวง

4. **จาคะ** หมายถึง การสละให้ปันสิ่งของอันเป็นของๆ ตน แก่บุคคลที่ควรให้ปัน เกิดเป็นคนจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มิใช่ว่า วันหนึ่ง ๆ ก็คอยแต่จะแสวงหาผลประโยชน์ เกียรติลาภยศสรรเสริญ โดยมิได้จัดการทรัพย์สินให้เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น ๆ บ้าง เกิดเป็นคนควรรู้จักจาคะหรือการแบ่งปันบ้าง ควรรู้จักสละให้ปันสิ่งของที่ตนมีเพื่อประโยชน์ของคนอื่น เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมตามกำลังที่มีอยู่ และขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการเบียดเบียนตัวเองจนเกินไป จะเสียสละอะไรไปก็ให้พอเหมาะพอควรตามรายได้ หรือตามฐานะฐานะรูปของตัวเอง เมื่อใดที่ให้จาคะไปอย่างบริสุทธิ์ใจอย่างไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ จะรู้สึกปีติสุขสบายใจและได้บุญมาก

หลักพรหมวิหาร 4

หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจในการบริหารชีวิตที่ถูกต้องดีงาม เพื่อให้ชีวิตที่เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งหลาย อยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในสังคมมนุษย์ มี 4 ข้อ ดังนี้

1. **เมตตา** ความมีไมตรี ความเป็นมิตร ความรัก ความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข
2. **กรุณา** ความสงสาร ความมีใจพลอยหวั่นไหว เมื่อผู้อื่นประสบความทุกข์ ก็อยากช่วยเหลือให้พ้นจากทุกข์
3. **มุทิตา** ความพลอยยินดีด้วย เอาใจสนับสนุน ส่งเสริม เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ได้ดีมีสุข ก็อยากให้ได้ดีมีสุขยิ่งๆ ขึ้นไป

4. **อุเบกขา** การวางเฉยเป็นกลางให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งต่างจากเมตตา กรุณา มุทิตา ที่ใช้เพียงความรู้สึกที่ดีก็พอ แต่อุเบกขาจะใช้ลำพังความรู้สึกไม่ได้ ต้องใช้ความรู้ (ปัญญา) ด้วย คือ ต้องรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรเป็นความจริง อะไรเป็นความถูกต้องดีงาม อะไรคือ อหังการ แล้วเอาความรู้นั้นมาปรับเข้ากับความรู้สึกให้ลงตัวพอดี เพื่อวางตัวได้ถูกต้อง เป็นกลางตามธรรมชาติ

อนึ่ง เมื่อผู้ใดละเมตตาธรรม คือ ทำผิดกฎหมายหรือกฎกติกาของสังคม ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับ ผู้นั้นไม่ว่าสถานภาพใด ต้องหยุดชวนช่วยช่วยเหลือทุกวิถีทางทันที ปล่อยให้มีการปฏิบัติต่อเขาเป็นไปตามความเป็นจริงตามหลักการโดยไม่เข้าไปก้าวกายแทรกแซงกระบวนการของธรรม เพื่อเป็นการรักษาธรรมไว้ มิฉะนั้น สังคมจะวุ่นวาย

ในสังคมไทย ผู้ที่มีพรหมวิหารครบ 4 ข้อนั้น หายากมาก ส่วนใหญ่จะรู้จักและใช้กันตามความรู้สึกเพียง 3 ข้อแรกเท่านั้น คือ เมตตา กรุณา มุทิตา ส่วนข้อ 4 อุเบกขา นั้น ไม่ค่อยได้ใช้กันเพราะขาดปัญญาไม่รู้ ไม่เข้าใจความหมายที่ถูกต้องของอุเบกขา เป็นเหตุให้ไม่มีพลังมากพอที่จะร่วมกันแก้ปัญหาเลวร้ายต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาทุจริตคอร์รัปชันให้ลดลงหรือหมดไปได้

แต่เมื่อทุกคน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ หาก มีเมตตา กรุณา มุทิตา ที่เหมาะสมดี และมีอุเบกขาคุมทำไว้แล้ว ก็จะทำให้ทุกคนมีน้ำใจช่วยเหลือ ส่งเสริมซึ่งกันและกันด้วยความสัมพันธ์อันดี พร้อมทั้งดำรงรักษาความเป็นธรรมในสังคมและความเข้มแข็ง รับผิดชอบในตัวตนไว้ได้ แล้วก็จะทำให้สังคมมีสันติสุข

หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล คือ หลักในการปกครอง บริหารงาน การจัดการและการควบคุมดูแลทั้งภาครัฐ และเอกชนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองครองธรรม เพื่อให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับ เชื่อมั่น และศรัทธา จากสังคมภายในและภายนอกองค์กรนั้น ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ดังนี้คือ

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายที่ตกลงไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก
2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ และอื่น ๆ
5. หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน
6. หลักการคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มี จำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

เจ้าหน้าที่ของรัฐในปัจจุบันส่วนมากยังขาดหลักธรรมทั้ง 4 ประการข้างต้น จะเห็นได้จากการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำหลักธรรมทั้ง 4 ประการ มาประพฤติปฏิบัติ ยึดถือเป็นต้นแบบ และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป หน่วยงานภาครัฐจะได้รับการยอมรับและความศรัทธาจากประชาชน รวมทั้งจะส่งผลให้ประเทศชาติได้พัฒนาสืบไป

หัวใจที่ 4 แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

แนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมายในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมที่เราต้องเร่งรีบเสริมสร้างให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เริ่มต้นจาก **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550** ซึ่งมีสาระสำคัญประการหนึ่งที่มีแก้ไขปัญหาการผูกขาดอำนาจรัฐและการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งการดำเนินการทางการเมืองที่ขาดความโปร่งใส ไม่ มีคุณธรรม จริยธรรม และระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจที่ล้มเหลว จึงได้มีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการทำให้บ้านเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม โดยได้กำหนดในหมวด 13 มาตรา 279 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551-2554) จะกล่าวถึงเรื่องนโยบายการบริหารจัดการที่ดี โดยได้กำหนดเป้าหมายเชิงนโยบายให้ระบบการบริหารงานภาครัฐสามารถอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน รวมทั้งยกระดับคุณภาพมาตรฐานและธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับ ของประชาชน โดยได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ 3 ด้านคือ ด้านที่หนึ่ง การเสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพัฒนาความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านที่สอง สนับสนุนความเข้มแข็งภาคประชาชนโดยการสร้างเครือข่ายกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชน และด้านที่สาม การพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ปลุกฝังจิตสำนึกคุณธรรม เพิ่มประสิทธิภาพ กลไกการตรวจสอบภาครัฐ เกณฑ์สากล เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ และการยอมรับจากนานาประเทศ

แผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่จัดทำขึ้นโดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งได้มีการกำหนดเรื่องการปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้าง วินัยแก่ทุกภาคส่วน ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ของแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีวัตถุประสงค์หลักให้สังคมไทยมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม จากการส่งเสริมสนับสนุนปลุกฝังให้ประชาชนและสังคมทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้เกิดคุณ ธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้องต่อมุมมองทัศนคติและต่อปัญหาการทุจริตประทุติมิชอบ รวมทั้งรณรงค์ให้ เคารพกฎระเบียบกติกา และกฎหมายของสังคม

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ดำเนินการในรูปแบบของการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต โดยดำเนินการจัดทำเป็นโครงการต่าง ๆ ขึ้นมา อาทิ โครงการผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น นิทานสอนใจวัยอนุบาล จุลสารสำนักงาน ป.ป.ช. “สุจริต” ซีดีเพลง ซีดีการ์ตูน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เผยแพร่แนวคิดแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในและนอกระบบการศึกษา เสริม สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับกลุ่มเป้าหมาย และสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างถูกต้อง โครงการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริตต่อด้านการทุจริต เพื่อเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษา ตลอดจนยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และตอบแทนผู้ทำคุณงามความดีในการป้องกันหรือ อปราบปรามการทุจริต และดำเนินการเสนอมาตรการป้องกันการทุจริต การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ซึ่งการดำเนินการต่างๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. จะเห็นได้ว่า

ล้วนแต่เป็นโครงการที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เน้นความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชน โดยเริ่มปลูกฝังที่เด็กเป็นสำคัญ นอกเหนือจากการดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แล้ว ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ อีก อาทิเช่น สำนักงาน ก.พ. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่มีการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวด้วย

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ได้ดำเนินการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ การจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมในภาครัฐ (2552-2555) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ การสนับสนุนวิทยากรให้แก่ ส่วนราชการและหน่วยงาน การเสริมสร้างเครือข่ายพัฒนาจริยธรรมและราชการ ใสสะอาด การสร้างสรรคัลสื่อ และการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมจริยธรรมป้องกันการทุจริต ส่วนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบของการสร้างจิตสำนึกเป็นสำคัญ อาทิเช่น การจัดสัมมนาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านจริยธรรม การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่ดูแลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในระดับ ชาติ และระดับท้องถิ่น ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น สนับสนุนให้หน่วยงานจัดทำแผนการส่งเสริมจริยธรรมของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดและการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านจริยธรรม

ตามข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ล้วนแต่มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญหลายประการดังนี้

ประการที่หนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เยาวชน และประชาชนทั่วไป มีจิตสำนึกและความตระหนักเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต นำหลักคุณธรรม จริยธรรมไปใช้ในการบริหาร ปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิต

ประการที่สอง เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการทุจริต การปฏิบัติและ/หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการปฏิบัติราชการ

ประการที่สาม เพื่อส่งเสริมให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนทั่วไป มีระบบการทำงานที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็ง และเสริมสร้างศักยภาพ ให้ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถึงแม้เราจะมีแนวคิด แนวนโยบาย และกฎหมาย ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างมากมาย แต่หากเราไม่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นนามธรรมให้ เป็นรูปธรรม เราก็ไม่สามารรถประพฤติปฏิบัติได้จริง และ อย่าง ยั่งยืนด้วย พะนอม แก้วกำเนิด (2552) ได้กล่าว ถึง การพัฒนาคุณธรรมให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและอย่างยั่งยืน ว่าจะต้องดำเนินการ 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นให้ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เกี่ยวกับคุณ ธรรม นั้น ๆ ว่าหมายถึงอะไร จะประพฤติปฏิบัติอย่างไร กับใครบ้าง ไม่เพียงแต่จะรู้และเข้าใจ เท่านั้น แต่ต้อง สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความตระหนัก ความตระหนักหมายถึง การรู้ถึงคุณค่า คุณงามความดีใน การประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมนั้น ให้รู้ถึงบาปบุญคุณโทษของการไม่ประพฤติ ปฏิบัติตามคุณธรรม การสร้างความตระหนัก ต้องใช้วิธีการให้โอกาสบุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายกันใน เรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรม ว่ามีคุณค่าคุณประโยชน์อย่างไร หากไม่ประพฤติปฏิบัติจะเกิดโทษภัยอย่างไร ในสภาพ เศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ยกกรณีที่เป็นจริงในชีวิตจริงมาถกเถียง จนเกิดความเห็นร่วมกันว่า เราจะต้อง

ร่วมมือกันทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ในเรื่องคุณธรรม ตราบใดยังไม่เกิดความคิดเห็นว่า เราต้องทำอะไรสักอย่าง ความตระหนักที่แท้จริงก็ยังไม่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างค่านิยม ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นสิ่งดีสิ่งงาม สิ่งที่มีคุณค่า น่านิยมชมชอบ ยอมรับนับถือ ควรนำไปปฏิบัติ ค่านิยมที่ดีมีทางสร้างขึ้นด้วยการได้เห็นแบบอย่าง ได้ฟัง ได้เรียนรู้ คนที่ดีประสบผลเร็วในหน้าที่การงานและชีวิต เป็นคนที่สั่งคมยกย่อง เคารพนับถือ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมอย่างมั่นคง เกิดเป็นผลดีต่อชีวิตและหน้าที่การงาน การได้เห็นแบบอย่างที่ดี จึงเป็นค่านิยมที่ดีในทางคุณธรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม คนเราแม้ กำหนดใจแล้วว่า จะประพฤติปฏิบัติ ตนแต่สิ่งใดก็ตาม บางครั้งหักห้ามใจ บังคับควบคุมตนเอง มักจะผลัดผ่อน มีข้อยกเว้นให้กับตนเอง เสมอ จนไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง จึงต้องใช้กระบวนการกลุ่มกล่าวคือ เมื่อรู้แล้วว่าควรจะทำอย่างไรในเรื่องคุณธรรมนั้น ก็รวมกันเป็นหมู่ เป็นกลุ่ม ตกลงร่วมกัน จัดเป็นข้อประพฤติปฏิบัติร่วมกันว่า จะต้องประพฤติปฏิบัติอะไรบ้าง กำหนดเป็นข้อให้ชัดเจน และคอยควบคุม ทักท้วง เตือนกันเอง ให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง หรือสัญญา เกิดการปฏิบัติร่วมกันที่เรียกว่า ความร่วมมือ

ขั้นที่ 5 ขั้นปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จากการควบคุมกันเอง ในกระบวนการกลุ่ม มีการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง และอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ขั้นที่ 6 ขั้นได้รับการยกย่อง ชมเชย เมื่อ ผู้ปฏิบัติได้ ทำความดีตามคุณธรรม เป็นหน้าที่ของ ผู้บังคับบัญชาที่จะต้องออกมาแสดงความชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ ชมเชย ผู้กระทำความดี คนเราเมื่อได้รับการยกย่อง สรรเสริญ ชมเชย จากผู้บังคับบัญชาจะเกิดความรู้สึก มีความรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงมากขึ้น

ขั้นที่ 7 ขั้นเกิดอุดมการณ์ เมื่อเกิดความรับผิดชอบที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง จนปรากฏแพร่หลาย ควรจะได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ ให้ได้รับรางวัล เป็นแบบอย่าง ที่ดี สมควรเป็นวิทยากร บรรยายชี้แจงให้ผู้อื่นได้ทราบแนวทางดำเนินการ จนเกิดเป็นอุดมการณ์ขึ้นตามคุณธรรมนั้น ที่จะทำให้เราต้อง ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมนั้นอย่างมั่นคง ยั่งยืนสืบต่อไป

หากเจ้าหน้าที่ ของรัฐ พัฒนาคุณธรรมได้ตามหลักการ 7 ขั้นตอนข้างต้น จะทำให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างยั่งยืนและแท้จริง

ประมวณจริยธรรมของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 77 กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ แต่การกำหนดของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับ เพราะไม่มีบทกำหนดโทษว่า หากมีการฝ่าฝืนประมวณจริยธรรมแล้ว จะได้รับโทษอย่างไร และไม่เป็นที่แน่ชัดว่า หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยได้จัดทำประมวณจริยธรรมหรือไม่ เนื่องจากไม่มีหน่วยงานใดมากำกับดูแลการดำเนินการจัดทำประมวณจริยธรรม และไม่มีสิ่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกด้านจริยธรรม

เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 244(2) บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 279 วรรคสาม และมาตรา 280

มาตรา 279 มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงาน เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงาน ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี และหากเป็นการ กระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอน จากตำแหน่ง ตามมาตรา 270

การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือ แต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจ รัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบ คุณธรรม และคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าว

มาตรา 280 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม มหามติ⁴ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 วรรคหนึ่ง และส่งเสริม ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่ รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวล จริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 วรรคสาม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรเชื่อ ได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่ได้ไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนหรือเปิดเผย ผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการศึกษา เพื่อจัดวางระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำ “ค่านิยมหลัก (Core Value)” ของมาตรฐานจริยธรรม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ เจ้าหน้าที่ของรัฐ⁴ ซึ่งเป็นมาตรฐานกลาง ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทต้องมี เป็นอย่างน้อย โดยแต่ละหน่วยงานอาจกำหนดมาตรฐานจริยธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของหน่วยงานหรือ วิชาชีพต่างๆ เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม มี 9 ประการดังนี้

1. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
2. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
3. การยึดถือผลประโยชน์ของชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
4. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกต้องกฎหมาย

⁴กำหนดโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

5. การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
6. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
7. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพโปร่งใส และตรวจสอบได้
8. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงาน ข้าราชการ และองค์กรของรัฐต่างๆ จึงต้องจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานตนเองขึ้นมา โดยมีค่านิยมหลักที่ผู้ตรวจการแผ่นดินประกาศใช้เป็นแกนมาตรฐานในการจัดทำประมวลจริยธรรม

บทกำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืนจริยธรรม

ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม แต่ละหน่วยงานจะมีกลไกและระบบการบังคับประมวลจริยธรรม โดยให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สนับสนุนส่งเสริม ควบคุมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และหากมีการฝ่าฝืนระเบียบให้ ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย ซึ่งการดำเนินการทางวินัยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือระเบียบของแต่ละหน่วยงานแล้วแต่กรณี

นอกเหนือจากบทลงโทษของแต่ละหน่วยงานแล้ว เรายังมีผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นผู้รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม เพื่อให้ผู้ที่มีอำนาจในการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากมีการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่รายงานการกระทำดังกล่าว เพื่อให้ผู้ที่มีอำนาจในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมนั้น ๆ และให้ถือว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นการกระทำความผิดทางวินัย หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี และหากเป็นการ กระทำความผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

การฝ่าฝืนหรือไม่ ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบ จะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เจ้าหน้าที่ของรัฐควรนำ หลักคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ มาใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และ ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น ได้อย่างแท้จริง เจ้าหน้าที่ของรัฐควรนำ พระบรมราโชวาท ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน⁵ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ที่ได้เชิญไว้ข้างต้นบทความ เป็นข้อคิดในการปฏิบัติตน

⁵ วันข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พุทธศักราช 2538

บรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. 2552. “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต”. กรุงเทพฯ.

บทความในวารสาร

นลินพรพน ไวลีป ขำว. 2551. “ผู้ตรวจการแผ่นดินกับการดำเนิน การเกี่ยวกับจริยธรรม”. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน .

ธานินทร์ ภัยวิเชียร,ศาสตราจารย์. 2551. “จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ”. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน .

พะยอม แก้วกำเนิด. 2552. “การเสริมสร้างคุณธรรมให้ปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน”. จุลสารสำนักงาน ป.ป.ช. สุจริต ปีที่ 9 ฉบับที่ 31 ประจำเดือนเมษายน - มิถุนายน 2552.

สีมา สีมานันท์ และชมนาด พงศ์พนรัตน์ . 2552. “กลไกภาครัฐและบทบาทของสำนักงาน ก.พ. ในการส่งเสริมจริยธรรม”. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์ . 2552. ข่าวการเมือง 16 มิถุนายน . : 7 กรกฎาคม 2552.

กีรติ บุญเจือ . 2551. “คุณธรรม-จริยธรรมต่างกันอย่างไร”. [Online] .Available: http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Default.aspx?Newsid=161902&NewsType=1&Template=1 : 7 กรกฎาคม 2552.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์,ศาสตราจารย์. 14 มิถุนายน 2550. “ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กไทย”. [Online] .Available: http://www.kriengsak.com/index.php?components=content&id_content_category_main=21&id_content_topic_main=36&id_content_management_main=265 : 4 กรกฎาคม 2552.

เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์. “คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการ” [Online] .Available:<http://www.drmanage.com/images/1203859038/Ethics.doc> : 4 กรกฎาคม 2552.

แนวหน้า . 2552 . “สัญญาณอันตรายภัยคอร์รัปชัน (บทบรรณาธิการ)”. หนังสือพิมพ์. ปีที่ 30 ฉบับที่ 10316 วันที่ 30 มิถุนายน. www.naewna.com/news.asp?ID=168146 : 7 กรกฎาคม 2552.

พนม พงษ์ไพบูลย์. “การศึกษากับการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต”. [Online].Available: <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=294843> : 7 กรกฎาคม 2552

มัญญ วงษ์นารี . 2538 “หลักธรรมกับการบริหาร”. [Online] .Available: <http://blog.spu.ac.th/SUPATTRA/2008/07/22/entry-5> : 6 กรกฎาคม 2552.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. “หลักธรรมคำสอนในศาสนาพุทธ”. [Online] .Available:<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php> : 7 กรกฎาคม 2552.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย “หลักคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ”

[Online]. Available: http://www.dhamma.mbu.ac.th/th/index.php?option=com_content&task=view&id=57&Itemid=60 : 20 กรกฎาคม 2552.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ . “ข่าวกรรมการ ประจำวันพุธที่ 17 มิถุนายน 2552”. [Online]. Available: <http://www.nccc.thaigov.net/> : 7 กรกฎาคม 2552.

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย. “ดรชนี้ชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย”.

[Online]. Available: <http://www.transparency-thailand.org/thai/index.php> : 5 กรกฎาคม 2552.

อรุณ ธรรมโน . 2551 . “สรุปข้อธรรมาภิบาล จริยธรรม คุณธรรม สำหรับข้าราชการไทย ”.

[Online]. Available: <http://www.OKnation.net/blog/print.php?id=369107> . : 7 กรกฎาคม 2552.

อำไพ วานิชเจริญธรรม. “เมื่อผู้นำไม่ทำให้เป็นพหรม สังคมก็วุ่นวายเช่นนี้เอง”. [Online]. Available:

<http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1121764046.news> : 20 กรกฎาคม 2552.

เอกสารอื่น

ปานเทพ กล้าณรงค์ราญ. 2552. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล”. เอกสารประกอบการบรรยาย

หลักสูตร นักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับกลาง รุ่นที่ 1

วารภรณ์ คริสตณู ผู้พิพากษา . 2551. “ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับสมบูรณ์ “ . บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2550. “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550”.